

ĐẠI SỨ QUÁN HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ
Phòng Thông tin - Văn hóa

Tầng 3, Rose Garden Tower, 6 Ngọc Khánh
Hà Nội, Việt Nam
(84-4) 831-4580 -- Fax: (84-4) 831-4601
Email: irchano@pd.state.gov

TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ CỦA BỘ NGOẠI GIAO HOA KỲ
TRIỂN VỌNG KINH TẾ, THÁNG 1/2002
THƯƠNG MẠI TRONG NỀN KINH TẾ TOÀN CẦU SAU HỘI NGHỊ DOHA

VIỆC GIA NHẬP WTO ẢNH HƯỞNG THẾ NÀO ĐẾN TRUNG QUỐC

*P.Zumwalt, Tham tán Công sứ Kinh tế
Đại sứ quán Hoa Kỳ tại Bắc Kinh*

Tham gia WTO là một việc có lợi cho Trung Quốc và cho cả hệ thống kinh tế thế giới, ông P.Zumwalt nói.

Ông nói, tư cách thành viên WTO sẽ giúp Trung Quốc duy trì phát triển kinh tế trong khi tiếp tục chương trình cải cách cơ cấu của mình. Các nước láng giềng ở châu Á sẽ đối mặt với các thách thức cạnh tranh lớn hơn từ Trung Quốc và cũng có được nhiều cơ hội xuất khẩu hơn.

Các tranh chấp thương mại giữa Hoa Kỳ và Trung Quốc chắc chắn có thể tăng lên, ông Zumwalt nói, khi Trung Quốc phải cố gắng thực hiện các nghĩa vụ và cả hai bên đều sẽ sử dụng các thủ tục giải quyết tranh chấp của WTO.

Nhưng Hoa Kỳ và các nước khác đang cùng hợp tác để làm giảm các va chạm về thương mại bằng việc trợ giúp đào tạo và hỗ trợ kỹ thuật, ông nói.

Với việc gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) vào ngày 11/12/2001, Trung Quốc trở thành một trong những cường quốc thương mại cuối cùng chính thức tham gia tổ chức này. Và thông điệp gửi cho toàn thế giới rất rõ ràng: Trung Quốc sẵn sàng trở thành một thành viên đầy đủ trong nền kinh tế toàn cầu. Tư cách thành viên WTO sẽ mang lại cho Trung Quốc những lợi ích to lớn - phát triển thương mại, đẩy nhanh cải cách kinh tế, thu hút hơn nữa đầu tư nước ngoài và củng cố nhà nước pháp quyền.

Trong nước, tư cách thành viên WTO rõ ràng sẽ đặt lên vai các nhà lãnh đạo và người dân Trung Quốc các trách nhiệm và thách thức to lớn. Về đối ngoại, nó sẽ làm thay đổi căn bản quan hệ của Trung Quốc với các nước khác, đặc biệt là với Hoa Kỳ, thị trường xuất khẩu quan trọng nhất của Trung Quốc, đây là chưa kể tới các nước láng giềng ở khu vực châu Á.

Một điều chắc chắn là: những thay đổi do việc Trung Quốc gia nhập WTO sẽ có ảnh hưởng vượt ra ngoài quan hệ thương mại giữa Trung Quốc với các nước khác, tạo ra nhiều lợi ích cũng như thách thức. Phương cách nào là tốt nhất để thu được lợi ích và giảm bớt rủi ro vẫn còn là chủ đề phải tranh luận nhiều giữa các nhà hoạch định chính sách, doanh nghiệp và người tiêu dùng.

Sự bùng nổ phát triển kinh tế của Trung Quốc trong 20 năm qua là một sự thành công đáng khâm phục. Được tiếp sức bằng các nỗ lực cải cách mạnh mẽ, tốc độ tăng trưởng kinh tế trung bình đạt gần 10% mỗi năm đã tạo ra vô số những cơ hội việc làm và đầu tư, làm cho Trung Quốc trở nên thịnh vượng hơn. Ảnh hưởng của việc Trung Quốc chuyển biến từ một nền kinh tế đóng cửa, kế hoạch hoá tập trung thành một cường quốc thương mại theo hướng thị trường đã có tác động lan truyền trong toàn bộ nền kinh tế toàn cầu, ảnh hưởng đến mọi mặt từ sự lựa chọn của người tiêu dùng cho đến các luồng đầu tư.

Tuy nhiên, tăng trưởng nhanh cũng có cái giá của nó. Cụ thể, đã xuất hiện tín hiệu khó khăn do một vài điểm yếu trong cơ cấu của nền kinh tế Trung Quốc, đặc biệt là nông nghiệp, tài chính và doanh nghiệp nhà nước. Vấn đề đã và sẽ tiếp tục, gây khó khăn cho Trung Quốc là phải tìm ra phương cách tốt nhất để tiếp tục giữ được đà cho cả tăng trưởng kinh tế và cải cách cơ cấu. Vì nếu một trong hai yếu tố này vận hành chậm lại thì yếu tố kia có thể sẽ bị đổ vỡ, có khả năng tạo ra một loạt những thách thức và khó khăn mới về kinh tế.

WTO LÀ SỰ LỰA CHỌN TỐT NHẤT CỦA TRUNG QUỐC

Về nhiều mặt, tư cách thành viên WTO là sự lựa chọn tốt nhất của Trung Quốc để duy trì tốc độ tăng trưởng kinh tế và cải cách. Khi nền kinh tế thế giới ngày càng phức tạp và liên kết chặt chẽ hơn bao giờ hết, sự tham gia của Trung Quốc - theo các quy tắc của thương mại quốc tế - đã trở nên bức thiết hơn đối với Trung Quốc, cũng như đối với Hoa Kỳ, châu Á và thế giới. Là một thành viên của WTO, Trung Quốc sẽ có thể tham gia vào việc hoạch định các quy tắc điều chỉnh thương mại và đầu tư quốc tế.

Tương tự, Trung Quốc sẽ có thể bảo vệ các quyền lợi thương mại bằng cách sử dụng cơ chế giải quyết tranh chấp của WTO. Các nhà xuất khẩu Trung Quốc sẽ có lợi từ sự đảm bảo chắc chắn là các đối tác thương mại của họ buộc phải tuân thủ các quy tắc của WTO. Điều này có nghĩa là, ví dụ, các thành viên WTO sẽ không thể đối xử phân biệt với hàng hoá của Trung Quốc tại thị trường nội địa. Tư cách thành viên WTO sẽ làm cho Trung Quốc trở nên hấp dẫn hơn đối với các nhà đầu tư nước ngoài. Và càng có thêm nhiều tiền đầu tư vào Trung Quốc đồng nghĩa với việc có thêm nhiều công việc được trả công cao, nguồn thu thuế của chính phủ tăng lên và có thêm chuyển giao công nghệ.

Các cam kết WTO của Trung Quốc sẽ hỗ trợ việc gia tăng cạnh tranh trong mọi ngành kinh tế. Người tiêu dùng Trung Quốc sẽ là những người hưởng lợi trực tiếp khi cạnh tranh mang lại nhiều sự lựa chọn hơn, giá cả thấp hơn và chất lượng cao hơn, chưa kể đến sự hiểu biết và tôn trọng hơn quyền sở hữu trí tuệ và quyền của người tiêu dùng. Cạnh tranh sẽ mang lại hiệu quả và năng suất lao động cao hơn, làm tăng cường sức mạnh kinh tế của Trung Quốc về lâu dài và nâng cao khả năng cạnh tranh của các công ty Trung Quốc với các công ty đa quốc gia mạnh nhất trên bất kỳ thị trường nào.

Nền kinh tế Trung Quốc sẽ có lợi từ sự phát triển của ngành dịch vụ - bảo hiểm, tài chính, phân phối - mà các công ty nước ngoài muốn đưa vào Trung Quốc sau khi nước này gia nhập WTO. Cạnh tranh trong lĩnh vực này sẽ kích thích ngành dịch vụ trong nước của Trung Quốc, mang lại cho các công ty và người tiêu dùng thêm nhiều sự lựa chọn.

Có lẽ quan trọng nhất là người tiêu dùng cũng như các công ty sẽ được hưởng nhiều lợi ích từ một nhà nước pháp quyền được phát triển khi Trung Quốc thực hiện các cam kết WTO, đặc biệt là những cam kết hướng tới mức độ minh bạch cao nhất và không phân biệt đối xử liên quan đến thương mại.

TRÁCH NHIỆM CỦA TRUNG QUỐC TRONG WTO

Trong khi Trung Quốc sẽ hưởng nhiều lợi ích từ việc tham gia WTO, thì điều quan trọng cần ghi nhớ là trở thành thành viên WTO không có nghĩa là chỉ có quyền mà còn có các nghĩa vụ cụ thể. Trung Quốc đã trải qua 15 năm đàm phán khó khăn, đặc biệt với Hoa Kỳ và Liên minh châu Âu, để có được tư cách là thành viên WTO. Các cam kết mà Trung Quốc đưa ra rất rộng. Để có thể hiểu toàn diện các cam kết này, người ta phải đọc hết 1.000 trang tài liệu Nghị định thư của Trung Quốc, Báo cáo của Nhóm làm việc và Thời hạn Cam kết về Hàng hoá và Dịch vụ. Thay vì làm như vậy, chúng ta có thể tóm tắt nội dung cơ bản các cam kết của Trung Quốc khi xin gia nhập WTO như sau:

GIẢM THUẾ QUAN

- Những mức thuế hàng công nghiệp quan trọng nhất đối với doanh nghiệp của Hoa Kỳ sẽ được giảm từ 25% xuống 7%.
- Những mức thuế hàng nông sản quan trọng nhất đối với nông dân Hoa Kỳ sẽ được giảm từ 31% xuống 14%.

CAM KẾT VỀ DỊCH VỤ

- Mở cửa đáng kể cho một loạt các ngành dịch vụ, bao gồm các dịch vụ quan trọng của Hoa Kỳ như ngân hàng, bảo hiểm, viễn thông và dịch vụ chuyên môn.

CẢI CÁCH HỆ THỐNG

- Cải cách rộng rãi trong một số khía cạnh như minh bạch, thông báo và giải thích, áp dụng luật nhất quán và xét xử lại sẽ giúp giải quyết vấn đề rào cản đối với các công ty nước ngoài kinh doanh ở Trung Quốc.

TUÂN THỦ CÁC HIỆP ĐỊNH ĐANG CÓ HIỆU LỰC CỦA WTO

- Trung Quốc sẽ có nghĩa vụ tuân theo nhiều hiệp định đang có hiệu lực của WTO trong mọi khía cạnh về thương mại, như nông nghiệp, giấy phép nhập khẩu, quyền sở hữu trí tuệ liên quan đến thương mại, hàng rào kỹ thuật đối với thương mại và các biện pháp đầu tư liên quan đến thương mại.

CÁC QUY ĐỊNH TỰ DO HOÁ THƯƠNG MẠI ÁP DỤNG RIÊNG CHO TRUNG QUỐC

- Quyền trực tiếp nhập khẩu từ và xuất khẩu cho người tiêu dùng ở Trung Quốc trong vòng 3 năm.
- Quyền tham gia phân phối tất cả các loại sản phẩm ở Trung Quốc trong vòng 3 năm kể từ khi gia nhập (trừ phân hoá học, dầu thô và dầu mỏ tinh lọc có thể được phân phối bán buôn 5 năm sau khi gia nhập WTO và phân hoá học có thể được bán lẻ 5 năm sau khi gia nhập WTO).
- Việc phê duyệt đầu tư và nhập khẩu không còn phải theo các yêu cầu gây cản trở thương mại về chuyển giao công nghệ, cân đối ngoại tệ, hoạt động xuất khẩu và các yêu cầu nội địa hoá.
- Quyền xuất khẩu vào Trung Quốc mà không cần có đầu tư.
- Loại bỏ dần các biện pháp phi thuế quan (NTMs) như hạn ngạch và giấy phép đối với hàng trăm mặt hàng và tất cả các NTMs trái với WTO sẽ bị xoá bỏ kể từ ngày 1/1/2005.
- Xoá bỏ độc quyền kinh doanh nhập khẩu của nhà nước về nông sản và hàng công nghiệp.
- Yêu cầu các doanh nghiệp nhà nước phải thực hiện mua bán chỉ dựa trên các tính toán thương mại.
- Xoá bỏ trợ cấp xuất khẩu về nông sản và xoá bỏ thay thế hàng nhập khẩu và trợ cấp xuất khẩu cho hàng công nghiệp.

CƠ CHẾ BẢO VỆ

- Hoa Kỳ và các thành viên WTO khác có thể tiếp tục sử dụng các phương pháp kinh tế phi thị trường để xác định mức hạ giá trong các vụ điều tra chống bán phá giá chống lại Trung Quốc trong thời gian 15 năm.
- Theo một cơ chế bảo vệ áp dụng riêng cho Trung Quốc, Hoa Kỳ và các nước thành viên WTO khác có thể hạn chế việc tăng nhập khẩu từ Trung Quốc đe dọa làm rối loạn thị trường của họ trong thời hạn 12 năm.

Thời gian và công sức bỏ ra cho việc đàm phán các cam kết này thể hiện quyết tâm của Trung Quốc mong muốn trở thành một thành viên đầy đủ trong hệ thống thương mại toàn cầu vận hành dựa trên các quy tắc. Mặc dù để được công nhận tư cách thành viên WTO là một việc rất khó khăn và gian khổ, nhưng xét về nhiều mặt quốc gia này đang đối mặt với một thách thức khác không kém phần lớn nhưng khó khăn. Như đã nêu trong danh mục các cam kết ở trên, Trung Quốc đang thực hiện những thay đổi lớn để thực hiện các nghĩa vụ WTO - cơ cấu lại các ngành công nghiệp, xuất bản các luật và quy định trong nước ban hành trước đây, xây dựng thủ tục xét xử các tranh chấp và tạo một sân chơi bình đẳng cho các công ty nước ngoài. Trung Quốc đã đồng ý cắt giảm thuế quan và xoá bỏ hạn ngạch nhập khẩu, loại bỏ trợ cấp xuất khẩu và mở cửa thị trường dịch vụ cho cạnh tranh từ bên ngoài. Một vài thay đổi sẽ được thực hiện ngay; một số khác sẽ được tiến hành trong một vài năm tới.

TRUNG QUỐC VÀ CÁC NƯỚC LÁNG GIỀNG

Với số dân 1,3 tỷ người và nền kinh tế ngày càng phát triển và đa dạng, việc gia nhập WTO của Trung Quốc (cùng đồng thời với Đài Loan) chắc chắn sẽ thay đổi thành phần và đặc điểm của tổ chức thương mại này và nó sẽ có tác động trực tiếp đến quan hệ của Trung Quốc với các quốc gia khác, đặc biệt là các nước láng giềng. Nhiều nước ở châu Á đang phải đối mặt với suy thoái và đang trông chờ vào tăng trưởng xuất khẩu để phục hồi nền kinh tế của họ. Về một số mặt, Trung Quốc vừa là một thách thức cạnh tranh đối với các mục tiêu này và vừa là một cơ hội để khai thác các lợi ích từ tình hình kinh tế vững mạnh của nước này.

Khoảng thời gian giữa năm 1995 và 2001, kim ngạch xuất khẩu của Trung Quốc đã tăng từ 2,9% lên 3,9% tổng kim ngạch xuất khẩu toàn cầu trong khi kim ngạch xuất khẩu của Thái Lan và Ấn Độ trong cùng thời gian này chững lại. Trong 4 năm qua, Trung Quốc đã vượt qua Malaixia và Singapo về kim ngạch xuất khẩu hàng điện tử sang Hoa Kỳ.

Mặt khác, việc gia nhập WTO của Trung Quốc cũng có thể làm tăng tốc độ tăng trưởng GDP của những nước xuất khẩu hàng hoá có giá trị cao. Theo một nghiên cứu gần đây của Ngân hàng Đầu tư UBS Warburg, việc gia nhập WTO của Trung Quốc sẽ khiến nền kinh tế Đài Loan tăng thêm tương đương 1,7% GDP của năm 2000 vào năm 2005. Các nước công nghiệp mới khác ở châu Á được dự đoán sẽ nhận thêm bằng 1,1% GDP năm 2000 của họ khi Trung Quốc tăng nhu cầu nhập khẩu hàng hoá từ những nước này.

Tuy nhiên, đối với phần lớn khu vực Đông Nam Á, triển vọng không được tươi sáng như vậy. UBS Warburg ước tính rằng các nước Đông Nam Á sẽ giảm từ khoảng 0,1% đến 0,2% GDP năm 2000 của họ vào năm 2005. Với Ấn Độ, con số này có thể là 0,7%. Đây là một trong nhiều lý do các nước ASEAN và Trung Quốc đã đồng ý thử tự do hoá thương mại giữa họ.

QUAN HỆ HOA KỲ-TRUNG QUỐC

Mức độ Trung Quốc hoàn thành các nghĩa vụ WTO của họ sẽ tác động trực tiếp đến phương hướng trong tương lai của quan hệ Hoa Kỳ-Trung Quốc. Các nhà lãnh đạo Trung Quốc đã tuyên bố nhiều lần về quyết tâm thực hiện đầy đủ các cam kết của họ. Vì lợi ích của cả Hoa Kỳ và Trung Quốc, hai bên cần tránh những va chạm về thương mại do việc Trung Quốc không có khả năng hoặc không muốn thực hiện rất nhiều cam kết WTO của họ.

Có nghĩa là, các va chạm về thương mại giữa Hoa Kỳ và Trung Quốc sẽ không mất đi với việc Trung Quốc gia nhập WTO, giống như chúng đã từng không mất đi giữa Hoa Kỳ và nhiều đối tác thương mại là các thành viên lâu năm của WTO. Nếu có thì đó là khả năng các va chạm đó tăng lên, ít nhất là lúc ban đầu, khi quy mô quan hệ thương mại của chúng ta tăng lên. Trung Quốc đang hưởng thặng dư thương mại với Hoa Kỳ. Nếu các công ty Hoa Kỳ phát hiện rằng việc tiếp cận thị trường Trung Quốc như hứa hẹn không được thực hiện nhanh chóng như mong chờ, kết quả có thể là một sự kết hợp

không ổn định giữa tăng trưởng xuất khẩu chậm chạp của Hoa Kỳ, thặng dư thương mại song phương không bền vững về chính trị của Trung Quốc và mức độ tranh chấp thương mại cao hơn.

Hoa Kỳ và các thành viên WTO khác đang đóng một vai trò then chốt trong việc cố gắng tránh một viễn cảnh như vậy bằng cách hỗ trợ Trung Quốc thực hiện các nghĩa vụ WTO của họ. Ví dụ, Tổng lãnh sự của chúng ta ở Thượng Hải đã làm việc với Hội đồng Kinh doanh Hoa Kỳ-Trung Quốc để xây dựng một chương trình hội nghị truyền hình từ xa trong đó các chuyên gia về luật thương mại của Hoa Kỳ nói chuyện với các quan chức Trung Quốc. Tương tự, Đại sứ quán của chúng ta ở Bắc Kinh đang hợp tác với trường Đại học Tổng hợp Bắc Kinh và một viện giáo dục từ xa của địa phương để tạo điều kiện đào tạo trên mạng về WTO cho người dân ở Trung Quốc. Bộ phận Thương vụ của chúng ta đang chuẩn bị tổ chức một loạt các hội thảo về các nguyên tắc của WTO dành cho quan chức địa phương. Liên minh châu Âu đã chi khoảng 23 triệu đô-la để huấn luyện các quan chức Trung Quốc giúp họ nhanh chóng nắm được các quy tắc và khái niệm của WTO như bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ.

Mặc dù Trung Quốc đang phải chịu áp lực đòi tuân thủ các luật lệ quốc tế và thực hiện đầy đủ các cam kết WTO, nhưng điều quan trọng cần ghi nhớ là các tranh chấp thương mại không phải là vấn đề một chiều. Trung Quốc cũng sẽ sử dụng cơ chế của WTO để giải quyết các khiếu nại về thương mại đối với các thành viên WTO khác.

Bất chấp những thách thức đối với Trung Quốc trong tương lai, điều rõ ràng là việc gia nhập WTO là sự lựa chọn đúng đắn của Trung Quốc và có lợi cho hệ thống kinh tế thế giới. Tư cách thành viên WTO sẽ gắn chặt Trung Quốc với kinh tế toàn cầu, tạo ra thêm việc làm và cơ hội đầu tư và ổn định hơn về xã hội khi thể chế pháp quyền ngày càng ăn sâu vào công việc điều chỉnh các giao dịch kinh tế ở Trung Quốc. Hoa Kỳ sẽ có lợi từ các cơ hội xuất khẩu lớn hơn tại Trung Quốc, tạo thêm việc làm ở trong nước và có thêm nhiều lựa chọn đầu tư ở nước ngoài. Khi quan hệ thương mại và kinh doanh giữa hai nước phát triển, các mối liên hệ trực tiếp giữa công dân Trung Quốc và Hoa Kỳ, các trao đổi về quan điểm, ý tưởng và chuyển giao công nghệ cũng tăng lên. Tư tưởng phụ thuộc lẫn nhau theo tinh thần của WTO sẽ giúp thúc đẩy hơn nữa sự nhận thức về mục đích chung khi Trung Quốc và Hoa Kỳ hợp tác với nhau chặt chẽ hơn về một loạt các vấn đề liên quan đến ổn định kinh tế, an ninh và thịnh vượng trên toàn cầu.

Toàn văn bài viết bằng tiếng Anh có trên Internet tại:

<http://usinfo.state.gov/journals/ites/0102/ijee/zumwalt.htm>